

RWS/10064 8

RWS/12197 8

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Gpo 10 JULI 2014

RWS-2014/31558

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Ministerie van I&M, Rijkswaterstaat Oost Nederland
R. Waardenburg
Eusebiusbuitensingel 66
6828 HZ ARNHEM

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
mijn.rvo.nl

T 088 042 42 42
ffwet@rvo.nl

Onze referentie
Aanvraagnummer
FF/75C/2014/0100.toek.ct

Bijlagen
2

Datum 8 juli 2014
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer Waardenburg,

Naar aanleiding van uw verzoek van 19 maart 2014 en de aanvulling hierop van 30 april 2014, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2014/0100, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Renovatie Stuwensemble Neder-Rijn en Lek", gelegen in de gemeenten Utrechtse Heuvelrug, Vianen en Overbetuwe. Het project betreft het renoveren van 3 sluiscomplexen in Amerongen, Driel en Hagestein. De werkzaamheden bestaan uit:

- Het renoveren of vervangen van de vizierbogen in de stuwen;
- Het schoonmaken en verven van alle aanwezige betonconstructies;
- Het baggeren van het betonbed van de stuwen en de sluizen;
- Het aanleggen van extra wachtplaatsen aan de weersijden van de sluizen;
- Het vernieuwen van de bolders en haalkommen in de kademuur van de sluizen;
- Het renoveren van de sluisdeuren;
- Het aanleggen van kabels en leidingen voor verschillende (nuts)voorzieningen;
- Het slopen van bedieningsgebouwen in de deelgebieden Amerongen en Hagestein;
- De nieuwbouw van een centraal bedieningsgebouw in het deelgebied Amerongen;
- De nieuwbouw van servicegebouwen in de deelgebieden Driel en Hagestein.

Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 9 en 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), alsmede van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en de watervleermuis (*Myotis daubetonii*).

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
8 juli 2014

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2014/0100

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de watervleermuis zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet en zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd.

Verbodsbepalingen

Op grond van de artikelen 9 en 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om beschermde inheemse diersoorten te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen en nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen

Tot voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Essentiële migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld hollen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Afwijzing laatvlieger, rosse vleermuis en watervleermuis

Er is ontheffing aangevraagd voor de laatvlieger, rosse vleermuis en de watervleermuis. Omdat van deze soorten echter geen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied en/of essentiële vliegroutes zijn vastgesteld binnen het plangebied, kan gesteld worden dat er geen nadelige effecten op deze soorten zijn ten aanzien van dit project. Ontheffing is dan ook niet aan de orde.

Afwijzing artikel 9 van de Flora- en faunawet

Uit de aanvraag blijkt dat ontheffing is aangevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 9 van de Flora- en faunawet, voor wat betreft het doden en/of verwonden van de gewone dwergvleermuis. Ontheffing voor het doden en verwonden is in casu niet nodig. Er worden door u voldoende maatregelen genomen om doden en verwonden te voorkomen. Deze zijn in de ontheffing opgenomen onder 'Zorgplicht'. Incidentele slachtoffers vallen niet onder de reikwijdte van artikel 9 van de Flora- en faunawet. Bovendien wordt gelet op de zorgplicht, genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet geen ontheffing verleend voor het doden en/of verwonden van de gewone dwergvleermuis.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort. Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Instandhouding van de gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen. In de deelgebieden Amerongen en Hagestein zijn respectievelijk 1 zomerverblijfplaats en 1 zomer- en paarverblijfplaats vastgesteld. Het gehele plangebied heeft tevens een functie als foerageergebied voor de gewone dwergvleermuis. Aantasting van foerageergebieden is enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de vaste rust- of verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. Door de werkzaamheden kunnen voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis worden beschadigd, vernield en verstoord.

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op de bladzijden 22 tot en met 24 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Aanvullend onderzoek Flora en faunawet, Renovatie Stuwensembles Neder-Rijn en Lek" van maart 2014. De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing echter aanvullende voorschriften opgenomen.

Vooraf zorgt u voor voldoende alternatief dat in kwantiteit en kwaliteit overeenkomt met de huidige functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen voor de aanwezige populatie van de gewone dwergvleermuis.

Door de werkzaamheden worden 1 zomerverblijfplaats in het deelgebied Amerongen en 1 zomer- en paarverblijfplaats in het deelgebied Hagestein aangetast. U heeft ruim voor de start van de (sloop)werkzaamheden, in de directe omgeving van de verblijfplaatsen, 4 tijdelijke vleermuiskasten voor de gewone dwergvleermuis in beide deelgebieden geplaatst. Hierdoor zijn er in het plangebied voldoende alternatieve verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis. Het foerageergebied wordt in beide deelgebieden aangetast. In de directe omgeving van de deelgebieden is er echter voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar. De functionaliteit van de voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis blijft daarmee gegarandeerd.

Echter, ondanks deze maatregelen worden door het realiseren van de (sloop)werkzaamheden voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de soort verstoord. Immers, de soort wordt gedwongen om de huidige verblijfplaats te verlaten en een alternatief te gaan zoeken. Door de werkzaamheden wordt het in artikel 11 van de Flora- en faunawet neergelegde verbod op het verstoren van de vaste rust- of verblijfplaats van de soort derhalve overtreden, zodat voor die werkzaamheden een ontheffing is vereist.

Daar de soort wel in de omgeving aanwezig blijft komt de gunstige staat van instandhouding niet in het geding. De nog te realiseren nieuwbouw in beide deelgebieden wordt voorzien van 4 permanente ingemetselde vleermuiskasten. De gunstige staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

De zorgplicht genoemd in artikel 2 van de Flora- en faunawet blijft van toepassing. In de ontheffing zijn dan ook aanvullende voorschriften opgenomen.

Belang van de ingreep

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van de belangen: 'de volksgezondheid of openbare veiligheid', 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'.

Voor soorten die zijn opgenomen in bijlage IV van de Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing verleend worden ten behoeve van belangen genoemd in de Habitatrichtlijn. Het door u aangevraagde belang 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling' is niet genoemd in de Habitatrichtlijn. Het belang genoemd in artikel 2, derde lid, aanhef en onder j, van het Vrijstellingsbesluit kan in dit geval echter wel aan de ontheffingverlening ten grondslag liggen, er is immers geen sprake van verstoring die afbreuk doet aan de gunstige staat van instandhouding.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
8 juli 2014

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2014/0100

Rijkswaterstaat zorgt met de renovatie van stuwencomplexen in Driel, Amerongen en Hagestein voor een betrouwbaar watersysteem waarin de scheepvaart vlot en veilig kan doorvaren en de waterverdeling over Nederland wordt geregeld. In december 2010 is bij een Risico-inventarisatie Natte Kunstwerk (RINK) geconstateerd dat de onderhoudstoestand van het stuwensemble om renovatie vraagt. Zonder renovatie van het stuwensemble is er grote kans op storingen, onveilige werksituaties en ongeplande uitval. Gelet op het voorgaande en de onverminderde actualiteit van de naar voren gebrachte omstandigheden ben ik van oordeel dat de belangen 'de volksgezondheid of openbare veiligheid' en 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' voldoende onderbouwd zijn om de negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, rechtvaardigen.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
8 juli 2014

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2014/0100

Daarnaast worden de werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de gewone dwergvleermuis is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populatie van de gewone dwergvleermuis.

Andere bevredigende oplossing

Het project is locatiespecifiek. Het betreft renovatiewerkzaamheden van een stuwcomplexen. Door de gekozen inrichting, werkwijze en de planning (buiten de kwetsbare periode) wordt schade aan de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soort waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

**Rijksdienst voor
Ondernemend Nederland**

Datum
8 juli 2014

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2014/0100

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief digitaal of schriftelijk een bezwaarschrift indienen. Een digitaal bezwaarschrift kunt u indienen via mijn.rvo.nl. Om in te loggen heeft u uw gebruikerscode en wachtwoord nodig, voor de ondertekening een TAN-code. Als u schriftelijk bezwaar wilt maken, stuurt u het ondertekende bezwaarschrift naar de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, afdeling Juridische Zaken, Postbus 40219, 8004 DE Zwolle.

Bij het indienen van een digitaal bezwaarschrift vragen wij u naar een aantal gegevens uit deze brief. Maakt u schriftelijk bezwaar, vermeld in uw bezwaarschrift dan in ieder geval onze referentie en de datum van de beslissing waartegen u bezwaar maakt. U vindt dit nummer in de rechter kantlijn in deze brief.

Op mijn.rvo.nl vindt u meer belangrijke informatie over het digitaal en schriftelijk indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u nog vragen, kijk dan op onze website mijn.rvo.nl. Of bel ons: 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
Teammanager Vergunningen

ONTHEFFING

Naar aanleiding van het verzoek van heer R. Waardenburg op 19 maart 2014, namens het Ministerie van I&M, Rijkswaterstaat Oost Nederland en de aanvulling hierop van 30 april 2014

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent de Staatssecretaris¹ van Economische Zaken hierbij aan:

Naam: Ministerie van I&M, Rijkswaterstaat Oost Nederland (hierna: ontheffinghouder)
Adres: Eusebiusbuitensingel 66
Postcode en woonplaats: 6828 HZ ARNHEM

Ontheffing **FF/75C/2014/0100** voor het tijdvak van: 8 juli 2014 tot en met 28 februari 2019

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het verstoren van holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*).

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Renovatie Stuwensemble Neder-Rijn en Lek", gelegen in het traject van de Neder-Rijn/Lek tussen Arnhem en Vianen, één en ander zoals is weergegeven in de figuren 2 tot en met 4 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Aanvullend onderzoek Flora en faunawet, Renovatie Stuwensemble Neder-Rijn en Lek" van maart 2014.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soort en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De ontheffinghouder dient onverwijld contact op te nemen met Rijksdienst voor Ondernemend Nederland indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Rijksdienst voor Ondernemend Nederland te zenden.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevierdeling tussen de Minister van EZ en de Staatssecretaris van EZ is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

Specifieke voorschriften

7. U dient, met in achtneming van onderstaande voorschriften, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven op de bladzijden 22 tot en met 24 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Aanvullend onderzoek Flora en faunawet, Renovatie Stuwensensemble Neder-Rijn en Lek" van maart 2014 (bijlage 2 bij dit besluit).

Zorgplicht

Ik wijs u er op dat u op grond van artikel 2 van de Flora- en faunawet de volgende maatregelen in acht dient te nemen:

8. U dient bij de renovatiewerkzaamheden aan het liftgebouw de vleermuiskasten te inspecteren op de aanwezigheid van exemplaren van de gewone dwergvleermuis. Indien bij de inspectie van de vleermuiskasten aan het liftgebouw blijkt dat deze bezet zijn door exemplaren van de gewone dwergvleermuis, dient u de werkzaamheden uit te stellen totdat de exemplaren de vleermuiskasten uit zichzelf hebben verlaten.

Overige voorschriften

9. De werkzaamheden en bovengenoemde voorschriften dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige op het gebied van de soorten waarvoor ontheffing is verleend.
10. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
11. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
12. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
13. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

Den Haag, 8 juli 2014

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
namens deze:

Marco Klaassen
Teammanager Vergunningen

9 Gedragscode en mitigerende maatregelen

9.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd conform de door het Ministerie van EZ goedgekeurde Gedragscode Flora- en faunawet van Rijkswaterstaat. Daarnaast worden noodzakelijke aanvullende mitigerende maatregelen beschreven die genomen moeten worden om negatieve effecten op beschermde soorten te voorkomen of te verzachten. De volgende soortgroepen ondervinden effecten van de plannen:

- Vleermuizen (tabel 3)
- Broedvogels (tabel 3)

9.2 Gedragscode Flora- en faunawet

Met deze gedragscode legt Rijkswaterstaat vast hoe de organisatie het zorgvuldig handelen ten aanzien van beschermde soorten en de zorgplicht waarborgt bij bestendig beheer en onderhoud en kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen of inrichtingen. Door te handelen volgens de gedragscode kan voor een deel van de werkzaamheden vrijstelling worden verkregen van een ontheffingsaanvraag.

De Gedragscode biedt vrijstellingsmogelijkheden voor 'tabel 2' en 'tabel 3' -soorten en vogels bij werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Voor ruimtelijke inrichtingen en ontwikkelingen zijn er met de Gedragscode alleen vrijstellingsmogelijkheden voor tabel 2-soorten. Indien sprake is van de aanwezigheid van tabel 3-soorten, dan moet bij ruimtelijke ingrepen altijd een ontheffing aangevraagd worden. Ook voor jaarrond beschermde vogels moet bij ruimtelijke ingrepen altijd een ontheffing aangevraagd worden. Voor tabel 1-soorten geldt een algehele vrijstelling zonder Gedragscode. Wel moet voldaan worden aan de Zorgplicht (zie paragraaf 9.4).

Het project valt onder het type werkzaamheden: ruimtelijke ontwikkelingen of inrichtingen. De Gedragscode Flora-en faunawet van Rijkswaterstaat is bij ruimtelijke ontwikkelingen en inrichting alleen

geldig voor tabel 2 soorten. De voorkomende soorten in onderhavig project zijn beschermd volgens tabel 3 van de Flora- en faunawet. Dan is de gedragscode dus niet meer van toepassing. Voor tabel 3 soorten moeten aanvullende mitigerende maatregelen genomen worden.

9.3 Mitigerende maatregelen

De aannemer is erg afhankelijk van weersomstandigheden en waterstand bij de uitvoering. Gezien bovenstaande informatie wordt er rekening gehouden met een lange uitvoeringsperiode.

9.3.1 Algemeen bij renovatie-, nieuwbouw- en sloopwerkzaamheden

- Er kan niet geheel buiten het broedseizoen (15 maart-15 juli) gewerkt worden om veiligheidsredenen (hoogwater) en daarom moeten de volgende maatregelen voorafgaande worden uitgevoerd:
 - Vóór aanvang van het broedseizoen (15 maart- 15 juli), dus vóór 1 maart moeten mogelijk geschikte broedlocaties op uitvoeringslocaties ongeschikt gemaakt worden voor algemene broedende vogels;
 - Tijdens het broedseizoen moet steeds worden gecontroleerd of er geen broedgevallen aanwezig zijn die verstoord kunnen worden;
 - Wanneer vogels toch tot broeden komen moet een beschermingszone om het broedgeval worden ingesteld waar geen werkzaamheden worden uitgevoerd zodat het broedgeval niet verstoord wordt;
 - Het is van belang te realiseren dat broedgevallen van ganzen moeilijk te weren zijn. Op de sluiscomplexen Sambeek en Belfeld hebben afgelopen jaar (2013) renovatie werkzaamheden plaats gevonden. Ganzen gingen tussen de opgeslagen materialen broeden op de stuweilanden en materiaal kon niet verplaatst worden. Het voorkomen van broedgevallen van ganzen dient extra aandacht te

krijgen en zal intensief zijn. Ervaring in Sambeek en Belfeld leert dat kort maaien van vegetatie niet voldoende is. Wel zijn goede resultaten geboekt met het instellen van een beschermingszone waar geen werkzaamheden plaats vinden en daar elementen als stobalen te plaatsen voor de beschutting. Op deze manier verkozen ganzen minder voor de beschutting van de opgeslagen materialen.

9.3.2 Stuwcomplex Driel

Renovatie en nieuwbouw

- Materialen moeten zo dicht mogelijk bij de bebouwing worden opgeslagen. Opslag op de (half) natuurlijk beheerde graslanden van de stuweilanden moet voorkomen worden;
- Wanneer het noodzakelijk is materiaal op te slaan op de (half)natuurlijk beheerde graslanden van het stuweiland moet vooraf onderzocht worden of er geen strikt beschermde vaatplanten aanwezig zijn;
- Aangetroffen groeiplaatsen van strikt beschermde planten worden uitgerasterd en daarbuiten kan opslag plaatsvinden;
- Bij alle werkzaamheden na zonsondergang moet verlichting worden gebruikt die niet naar de omgeving uitstraalt maar enkel de uitvoeringslocatie verlicht.
- **Alle bovengenoemde mitigerende maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ter zake kundige (zie kader) op het gebied van de verwachte soorten.**

9.3.3 Stuwcomplex Amerongen

In het bedieningsgebouw in Amerongen is een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Voorafgaande aan de sloop moeten de volgende mitigerende maatregelen worden uitgevoerd:

Sloop

- Ongeschikt maken van bedieningsgebouw voor vleermuizen door verblijfplaatsen (behuizing zonnescrm) te strippen in winterperiode wanneer vleermuizen niet aanwezig zijn. Voorkeursperiode van 15 oktober tot 1 maart ;
- Ophangen van 4 vleermuiskasten Type Vivara Roemenië Zwart op te behouden bebouwing op het stuwcomplex Amerongen;

- De kasten worden opgehangen in maart 2014 op geschikte locaties door een vleermuisspecialist van Bureau Viridis.

Nieuwbouw

- Geschikt maken van nieuwbouw voor vleermuizen door 4 vleermuiskokers (Schwegler 2FR battube) in te metselen (zie bijlage 1).

Renovatie en nieuwbouw

- Materialen moeten zo dicht mogelijk bij de bebouwing worden opgeslagen. Opslag op de (half) natuurlijk beheerde graslanden van de stuweilanden moet voorkomen worden;
- Wanneer het noodzakelijk is materiaal op te slaan op de (half)natuurlijk beheerde graslanden van het stuweiland moet vooraf onderzocht worden of er geen strikt beschermde vaatplanten aanwezig zijn;
- Aangetroffen groeiplaatsen van strikt beschermde planten worden uitgerasterd en daarbuiten kan opslag plaatsvinden;
- Bij alle werkzaamheden na zonsondergang moet verlichting worden gebruikt die niet naar de omgeving uitstraalt maar enkel de uitvoeringslocatie verlicht.
- **Alle bovengenoemde mitigerende maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ter zake kundige (zie kader) op het gebied van de verwachte soorten.**

9.3.4 Stuwcomplex Hagestein

In het bedieningsgebouw in Hagestein is een verblijfplaats van gewone dwergvleermuis aanwezig. Voorafgaande aan de sloop van het bedieningsgebouw moeten de volgende mitigerende maatregelen worden uitgevoerd:

Sloop

- Ongeschikt maken van bedieningsgebouw voor vleermuizen door verblijfplaats (loodflap) te strippen in winterperiode wanneer vleermuizen niet aanwezig zijn. Voorkeursperiode van 15 oktober tot 1 maart ;
- Ophangen van 4 vleermuiskasten Type Vivara Roemenië Zwart op bebouwing op het stuwcomplex Hagestein;
- De kasten worden opgehangen in maart 2014 op geschikte locaties door een vleermuisspecialist van Bureau Viridis.

Renovatie en nieuwbouw

- Materialen moeten zo dicht mogelijk bij de bebouwing worden opgeslagen. Opslag op de (half) natuurlijk beheerde graslanden van de stuweilanden moet voorkomen worden;
- Wanneer het noodzakelijk is materiaal op te slaan op de (half)natuurlijk beheerde graslanden van het stuweiland moet vooraf onderzocht worden of er geen strikt beschermde vaatplanten aanwezig zijn;
- Aangetroffen groeiplaatsen van strikt beschermde planten worden uitgerasterd en daarbuiten kan opslag plaatsvinden;
- Bij alle werkzaamheden na zonsondergang moet verlichting worden gebruikt die niet naar de omgeving uitstraalt maar enkel de uitvoeringslocatie verlicht.
- **Alle bovengenoemde mitigerende maatregelen moeten worden begeleid en/of uitgevoerd door een ter zake kundige (zie kader) op het gebied van de verwachte soorten.**

te vluchten. Dit kan gerealiseerd worden door één kant op te werken.

NB: Strikt beschermde muurvegetaties

Uit onderzoek van Tauw in 2005 bleek dat de beschermde soort steenbreekvaren in een put op het complex in Hagestein is aangetroffen. Gedurende de gehele onderzoeksperiode in 2013 is de aanwezigheid van deze soort onderzocht. Er zijn wel een aantal niet beschermde soorten aangetroffen als eikvaren, maar niet de beschermde steenbreekvaren. Er wordt vanuit gegaan dat er geen beschermde soorten muurvegetaties aanwezig zijn in de putten of op de kademuren van de complexen. Mochten deze soorten alsnog worden aangetroffen tijdens de ecologische begeleiding wordt conform de Gedragscode van Rijkswaterstaat gewerkt. De groeiplaatsen worden zoveel als mogelijk ontzien. Wanneer dat niet mogelijk is worden planten door een ter zake kundige op een juiste wijze getransplanteerd naar een alternatieve geschikte groeiplaats in de naaste omgeving.

9.4 Zorgplicht

Vanuit de zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) is het aan te bevelen om aanwezige (niet beschermde) soorten de kans te geven voor de werkzaamheden uit

Ter zake kundige:

Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdier-vereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of - bescherming.

Meldingsformulier start werkzaamheden

Ontheffing Flora- en faunawet, artikel 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c

Gegevens

Aanvraagnummer	FF/75C/2014/0100
Project	Renovatie Stuwensemble Neder-Rijn en Lek
Ontheffingsperiode	8 juli 2014 tot en met 28 februari 2019
Naam	Ministerie van I&M, Rijkswaterstaat Oost Nederland
Adres	heer R. Waardenburg Eusebiusbuitensingel 66
Woonplaats	6828 HZ ARNHEM

Gegevens werkzaamheden

Contactpersoon uitvoering werkzaamheden	
Telefoonnummer (vast)	
Telefoonnummer (mobiel)	
Locatie(s) werkzaamheden	
Datum start werkzaamheden	
Overzicht planning werkzaamheden	

Dit formulier dient zodra de aanvang van de werkzaamheden bekend is te worden ingediend bij Rijksdienst voor Ondernemend Nederland!

Retouradres	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland Postbus 19530 2500 CM Den Haag Fax: 070-3786139 Email : ffwet@rvo.nl	
-------------	---	--